

JERZY MENKES

## **Ewolucja albo substytucja, czyli jaka przyszłość NATO**

### **Streszczenie**

Autor poddał analizie Sojusz Północnoatlantycki przez pryzmat wspólnoty wartości jako fundamentu systemu kolektywnej samoobrony. Punktem wyjścia rozważań była budowa przez państwa zachodniej hemisfery „wspólnoty bezpieczeństwa” w celu odparcia bezpośredniego, egzystencjalnego zagrożenia ze strony ZSRR. Zbudowana „wspólnota” okazała się instytucją zdolną do przekształcenia – po zakończeniu „zimnej wojny” – wobec nowych zagrożeń dla bezpieczeństwa. Wiek XXI skonfrontował aliantów i NATO z nowymi wyzwaniami. Wyzwania te pochodzą zarówno ze strony państw kontrsystemowych – strategicznych rywali, jak i z wnętrza Sojuszu, ze strony państw odrzucających wspólne wartości. Przedmiotem pogłębionej analizy porównawczej są: wyzwania wewnętrzne, badane w formule studiów przypadku; traktowany jako możliwy wariant alternatywny w stosunku do Sojuszu system „piasta i szprychy”; oraz opracowanie wewnętrzne NATO – raport nt. wyzwań oraz możliwości sprostania im. Autor przedstawił katalog egzystencjalnych wyzwań wewnętrznych, z którymi NATO jest konfrontowane, i poszukiwanie przez organizację sposobów radzenia sobie z tymi wyzwaniami. Zaprezentował ponadto model sojuszy bilateralnych jako sposób zapewnienia bezpieczeństwa zachodniej hemisfery w przypadku niezdolności NATO do przetrwania. Celem opracowania jest odpowiedź na pytanie mieszczące się w ramach alternatywy rozłącznej: „czy możliwe będzie przekształcenie (przez strony traktatu waszyngtońskiego) NATO we w s p ó l n o t ę w a r t o ś c i, czy konieczne będzie zastąpienie NATO siecią umów dwustronnych, czyli zastąpienie instytucji plurilateralnej ustrukturyzowaną współpracą bilateralną?”. Opracowanie zostało oparte na wnioskach z prawniczego badania źródeł pierwotnych oraz reprezentatywnej literatury przedmiotu.

**Słowa kluczowe:** NATO – kolektywna samoobrona – wspólnota bezpieczeństwa – system piasty i szprych